

Gävleborgs fäbodförening

Källor till fäbodkultur i Gävleborgs län

På uppdrag av Gävleborgs fäbodförening har Ljusdalsbygdens museum genomfört en genomgång av det källmaterial som bevaras på Läns museet i Gävle, Hälsinglands museum, Edsbyns museum och vårt eget museum. Dessutom har en genomgång av centrala institutioner genomförts där arkivmaterial som handlar om fäbodväsendet förvaras.

Undertecknad har genomfört merparten av arbetet med att gå igenom arkiven på de andra orterna och har även gjort kartläggningen arkivinstitutioner utanför länet. Det fäbodrelaterade material vi har i våra egna samlingar har personalen på museet gett mig uppgifter om.

Källmaterialet består av flera källtyper – traditionsmaterial som bygger på frågelistor eller uppteckningar av traditionsbärare (primärt muntliga källor), senare tiders fäbodinventeringar som även kan ha inslag av muntliga källor samt källor ur olika myndigheters arkiv som beslutat i ärenden som rör fäboddriften.

Hälsinglands museum

Under 1992-93 genomförde museets egen personal fältarbeten och kartlade fäbodarna i Nordanstig. Arbetet resulterade i 4 tryckta rapporter från Gnarp (Västansjövallen, Toppbodarna, Nybodvallen och Vallenbodarna), 3 st från Bergsjö (Bjåstavallen, Yttrevallen och Åsvallen) samt en om Gammelvallen i Ilsbo och en om Otterbäcksvallen i Rogsta (Hudiksvalls kommun).

Vallarna i Bergsjö och Gnarp omnämns även i bevarandeplaner (i koncept) för dessa socknar.

Det finns två kapslar med fint fotomaterial från fäbodvallar i Hudiksvalls, Nordanstigs, Ljusdals (en lång serie från Piparevallen 1937) samt Bollnäs kommuner. Dessutom finns två kapslar med tidningsklipp *Fäbodvallar, fäbodliv* samt en om lokalt producerad mat (där listeriaproblematiken följs upp).

Både Jan Lundell och Gunvor Gustafsson har under många år arbetat med arkivforskning och fältstudier som rör den ekonomiska basen för det hälsingska jordbruket (och ibland för hela länet). En stor del av detta arbete inbegriper olika aspekter på fäbodliv och fäboddrift.

Arbetet har i flera fall resulterat i rapporter tryckta av länsstyrelsen eller länsmuseet, men inventeringsmaterialet och arkivexcerpterna finns kvar på Hälsinglands museum. Här följer en kort sammanfattning av deras arbeten.

Bevarandeplan för odlingslandskapet Gästrikland, där bl a 109 fåbodplatser besökts. Gunvor har dessutom nyligen genomfört ett fältarbete om störs i Ovanåkers och Järbo kommuner. Detta arbete håller på att färdigställas för utgivning av Gävleborgs fåbodförening.

Våsbo i Ovanåker är på väg att förklaras som kulturresevat – ett arbete som Gunvor Gustafsson och Mimmi Göllas är engagerade i.

Även för kulturresevatet Västeräng i Delsbo har Hälsinglands museum tagit fram en bevarandeplan för den fåbodvall i S:a Långsbo som hör till gården.

Liksom på de övriga museerna finns kopior på källmaterial från andra institutioner, som t ex landsarkivet och lantmäteriet.

Edsbyns museum

Ovanåkersbygden är väl rustad beträffande dokumentationen av dess fåbodvallar, mycket tack vare några eldsjälares arbete. För något decennium sedan genomförde Knut Albertsson inventeringar som resulterade i *Ovanåkers fåbodar*, utgiven 1992 av Ovanåkers hembygdsförening.

Roger Pettersson har sedan fortsatt att inventera fåbodar och på andra sätt öka kunskapen om fåbodarna i Ovanåker, vilket resulterat i en bok på 140 sidor. I boken tar Roger upp flera frågeställningar – varför etablerades fåboden, hur såg markutnyttjandet ut, han beskriver det praktiska arbetet, berättar om folktron och lämnar recept på olika nyttigheter. Boken trycks under våren i en liten upplaga som han ska använda för att skaffa sponsorer för en riktig upplaga.

Roger genomförde 2001 en inventering på uppdrag av Länsstyrelsen Gävleborg där han konstruerat en mall där man snabbt kan kartlägga de ingående byggnaderna och poängsätta deras bevarandevärde/tillstånd. Ca 165 fåbodar inventerades.

På museet finns även en del äldre arkivhandlingar, både i original och kopior. Ett värdefullt och unikt material utgör Arne Modéns eget fältarbete inför hans licentiatavhandling i början av 1950-talet. I övrigt finns frågelistmaterial från Nordiska museet och ULMA (numera SOFI) samt renskrivna intervjuer med material från slutet av 1930-talet till 1990.

(Ovanåker arbetar f ö på att bli ett biosfärområde, men i det arbetet är Kelvin Ekeland inblandad så det kan fåbodföreningen förhåra sig om "inom de egna leden").

Ljusdalsbygdens museum

I Ljusdalsbygdens museums arkiv finns en samling tingsprotokoll från Färila-Kårböle-Los åren 1601-1705, transkriberade av Stig Jonsson. Dessa urkunder ger tillsammans med akter om laga skifte från Lantmäteriverket och uppteckningar från SOFI, kompletterat med tryckta och muntliga källor, en god bild av markutnyttjande på skogen kring Hamra nationalpark, bl a fåboddrift, vilket följande utdrag ur en rapport till Länsmuseet Gävleborg vittnar om. Anders Assis gjorde utredningen i slutet av 2006.

Fäboddrift

I avsaknad av skriven dokumentation om vilka vallar som tillhört vilka fastigheter i det aktuella området har jag undersökt detta i skifteshandlingarna och kompletterat med andra tillgängliga uppgifter. Liksom med slåttern är det svårt att bli riktigt säker på vilka som brukat en viss fäbod innan skiftet, då det i skifteshandlingarna ej framgår hur förhållandena såg ut innan skiftet.

Om man skulle gå igenom samtliga protokoll från skifteslagets arbete kan man där troligen hitta mer precisa uppgifter. Detta bedömer troligt utifrån erfarenhet av andra fall där jag studerat den typen av material. Där kan finnas protokollförda argumentationer av typen; *'brukare A bör tillskiftas fäbod B eftersom den sedan urminne har hört hemmanet till'*. Med största sannolikhet är det dock Fågelsjöbönder som betat skogen, eftersom alla fyra vallar som ligger i närområdet, och således som enklaver i kronans skogsallmänning, tillskiftas bönder i Fågelsjö. Att så var fallet även innan skiftet styrks även av andra uppgifter ur t.ex. Carl-Axel Gottlunds reseskildring från 1817.

Runt den nuvarande Nationalparken inom det område som 1875-76 skiftas till kronan finns fyra stycken fäboddar; Siderbergsvallen, Näveråsen, Svartåvallen och Vålbergsvallen.

Siderbergsvallen

Siderbergsvallen är den som ligger närmast och rakt väster om Hamra Nationalpark. Siderbergsvallen tillskiftas hemmanen Fågelsjö 3 och Fågelsjö 4. Namnen på de dåvarande ägarna har levt kvar; 'Halvar Mårsas' och 'Per Andersas'. Vallan var i bruk åtminstone fram till de första åren på 1910talet. Vid tiden kring 1920 låg driften nere och byggnaderna renoverades för skogshuggares behov. Enligt uppgift kolades många av byggnaderna upp 1935.

Näveråsen

Uppgift finns om att Näveråsen ursprungligen varit fast finnbosättning under 1700talet och in i 1800tal, men jag har inte funnit fler belägg för detta.

1817 vid Gottlunds besök brukas det i alla händelser som vall av Fågelsjöfinnarna. Tre stugor finns då, varav en är öde. På 1860talet finns här två vallar och de tillskiftas Fågelsjö 2 och 6.

Näveråsen var under 1910talet bofast. Första åren på 1920talet användes Näveråsen till förläggning åt internerade samvetsömma. Sedan flyttades förläggningen till Svartåvallen.

Svartåvallen

1817 finns här en stuga som enligt Gottlund 1817 används 'senare på hösten'. Det verkar således förekomma ett 'flervallsbruk'. Om detta är vanligt i området, eller bara en enskild företeelse, har jag inte funnit några fler uppgifter om.

1860 tillskiftas vallen hemmanet Fågelsjö 5.

Det som idag kallas 'Svartåvallen' ligger inte på samma plats som den gamla. Den gamla ligger ca 300 meter söder om dagens 'Svartåvall'. Dagens Svartåvall anlades mellan åren 1922-35 som en anläggning för de samvetsömma som här var förlagda på arbetsläger.

Vålbergsvallen

Vid skiftet på 1860talet är vallen är delad i två delar; Nya Vålbergsvallen och Gamla Vålbergsvallen.

Den nya tillskiftas hemmanet Fågelsjö 2. Den gamla tillskiftas hemmanet Fågelsjö 4. Enl. uppgift i vallinventeringen fanns här bofasta 1935, dock oklart om det är på den nya eller gamla Vålbergsvallen.

Ur museets arkiv finns ytterligare rätt många källor till kunskap om fäbodväsendet: I databasen över Carl Perssons arkiv får man 80 träffar på sökningen "fäbod", 28 träffar på "mulbete" och 3 träffar på "vilbacke". Museet har ett antal gårdsarkiv och personarkiv i samlingarna och där finns det uppgifter om fäboddar.

Studieförbundet Vuxenskolan genomförde under slutet av 1980-talet till början av 1990-talet en inventering av fäbodarna i Ljusdal och den dokumentationen förvaras på museet. Carl-Herman Tillhagens uppteckningar från området finns i museets arkiv liksom museets egna etnologiska uppteckningar. I detta traditionsmaterial kan olika aspekter på fäbodlivet förekomma.

Ljusdalsbygdens museum har under åren visat utställningar som har med fäbodarna att göra och till dessa finns ett stort dokumentationsmaterial förvarat i vårt arkiv. Manus och förarbeten till *Kvinnominnen från Nordvästra Hälsingland* finns också i arkivet och motsvarande material finns även för projektet *Fäbodmat och Matkultur*, som var ett EU-finansierat samarbete mellan Hushållningssällskapet i regionen, Fäbodföreningen och Ljusdalsbygdens museum.

Flertalet av dem som varit inblandade i dessa projekt är dessutom personal vid museet och utgör i sig en muntlig källa till fäbodkunskap. De inventeringsrapporter över fäbodvallarna i Ljusdals kommun som gjordes på kommunens uppdrag under 1990-talets början finns i museets bibliotek. Originalfotografierna till inventeringarna förvaras på Läns museet i Gävle.

Länsmuseet Gävleborg

Länsmuseet Gävleborg har ett ganska omfattande arkiv, dels det egna ämbetsarkivet och handlingar man fått från allmänheten, företag eller föreningar. I ämbetsarkivet finns bl a fält- och inventeringsmaterial från egna projekt och uppdragsverksamhet – det kan röra sig om en arkeologisk undersökning av Torkelsbovallen i Ljusdal, en inventering av fäbodarna med djurhållning i länet, bevarandeplaner för odlingslandskapet och liknande som har direkt intresse för fäbodintresserade.

Dessutom finns kopior av handlingar från andra arkiv som rör länet, t ex Nordiska museets sockenarkiv, RAÄ:s fornminnesinventering samt register över Språk- och folkminnesinstitutets nedteckningar av etnologiskt material från Gävleborgs län. En stor mängd fotografier finns i samlingarna.

Länsmuseet har byggt upp en bra besöksmiljö på Fogden ute på Brynäs där både museets föremålssamlingar och arkiv förvaras.

Arkiv utanför länet

Skillnader mellan arkivinstitutioner

I traditionsarkiven ligger ofta handlingarna ordnade topografiskt, så där är det lätt att hitta allt som finns från en region eller socken. Man kan ändå via databaser söka på ämnen, t ex utifrån de olika frågelistorna.

På de "vanliga" arkivinstitutionerna ligger handlingarna inbäddade i sina respektive bestånd enligt den sk Proveniensprincipen, där ett av rättesnörena är att "respektera den inre ordningen", dvs att inte i onödan förändra den ursprungliga strukturen inom beståndet. Därför kan det ibland vara omöjligt att försöka snäva in en arkivsökning topografiskt i dessa bestånd, men ibland är arkivförteckningarna kompletterade med olika slags sökregister för att underlätta den typen av informationsfångst.

Det kan således vara mer tidskrävande att forska i dessa arkiv, men man kan å andra sidan bli desto rikligare belönad när man får en träff.

SOFI och Nordiska museet

Bägge dessa institutioner har under många decennier kartlagt den svenska folkkulturen, med egna fältarbeten, med utsända frågelistor och med en stor kader ortsmiddelare. Detta nedtecknade, primärt muntliga, material kastar ljus över flera frågeställningar kring fäbodväsendet och angränsande verksamheter.

När jag besökte SOFI gjorde jag en slagning på följande frågelistor:

T1	Mjölkhushållning	15 uppteckn
T7	Löv- och mosstäkt	12 uppteckn
T12	Fäbodväsen	24 uppteckn
T15	Hägnader	9 uppteckn
T25	Slätter	8 uppteckn
T27	Åkerns beredning	4 uppteckn

Utöver dessa tittade jag på ett antal frågelistor som bl a behandlade årsmärken, tjuvmjolkning, sägner och berättelser och fick ca 20 träffar. Uppteckningarna är mestadels från 1920-50-talen.

Frågelistor från Landsmålsarkivet finns i tre serier T, M och S – T-serien är tryckta och finns samlade i *Svenska Landsmål B 25*, tryckt i Uppsala 1927-29, och kan därför lånas på bibliotek. SOFI har en stor del av sitt källmaterial digitaliserat, men pga av Person- och uppgiftslagen är de förhindrade att lägga ut dessa på webben, men när man är på plats så har man som forskare tillgång till databaserna.

Nordiska museet har nyttjat ULMA:s frågelistor och om fäbodväsen (T12) har man följande uppteckningar, fördelade i 4 volymer:

Denna frågelista har avsatt följande hälsingeuppteckningar (och en från Gästrikland):

EU 7205, Norrbo sn (fyra fina foton av E Manker från Hallbo 1929)

EU 8059, Gnarp sn (upptecknaren bor i Njurunda)

EU 8197, Bjuråker sn (endast fotografi)

EU 9740, Woxna sn (12 tätskrivna foliosidor och en skiss)

EU 13179, Ovanåkers sn (endast en enkel teckning över Loftsbö fäbodar)

EU 14288 o 14289, Ovanåkers sn (foton av S Erixon o O Ekberg)

EU 25761, Ljusdal sn (endast några rader från C-H Tillhagen)

EU 29480, Delsbo sn (endast foton)

EU 30115 o 30378 båda allm om Hälsingland, inlämnade 1945 av Jonas Hemlin, Hudiksvall

EU 37276, Hassela sn (ett foto från Bertil Norberg, men det var utlånat 1969 och ännu inte återlämnat!!)

EU 39341, Gästriklandexpeditionen 1920 (1 foliosida)

EU 39872, Ljusdal sn

Till fäbodarna ger man sig av den andra veckan i juni och återvänder därifrån vid "Bårsmäss" = 5 sept (= "bufärdsräst").

I Stavsäters by ha alla sin fäbodvall på samma ställe, men de ha var sin avskild vall där.

Förr i tiden hade de byfogde i Stavsäter och när han sade till skulle alla vara färdiga att ge sig iväg till fäboden. På en viss, av honom bestämd dag skulle de dit.

I fäbodvallen finns eller har funnits en "frälsarebild", av Kristus på korset, cirka ½ meter hög. En granne i byn hade dödat en annan, varefter han rymde till skogs. Där höll han till i 7 år. "Då hade domen föfulli." I "vallstugan", där mordet begicks uppsattes frälsarebilden av en som gått i bildhuggarlära (eller var det mördaren själv?).

I Hedens by bildas 3 gårdar ihop ett vallag med fäbodjanta. Fäbodrar användas här ännu allmänt.

Utförligare uppgifter om Ljusdalingarnas fäbodväsen, se anteckn vid Agvallen, Färila sn. (Anonym)

KU 3010 Delsbo sn (25 foton av Håkan Eles 1969)

Järvsö sn (19 foton av H Eles samt tidningsurklipp från 1969)

Ovanåkers sn (13 foton av H Eles 1969)

Arkiven på SOFI och Nordiska museet är topografiskt ordnade, så det är enkelt att finna uppgifter från just den socken/kommun man är intresserad av. På NM finns en uppteckning om orsboöknamn som är intressant, lämnad av Hilma Persson, Hälsingenybo, EU 325:

Arbrå messmörsfjärdingar, Delsbotjyvar, Bergsjökvigor, Forsagetter, Hogdalspinnar, Ilsborovor, Järvsöflakar, Marovor (Morovor?), Rogstasälar, Ramsjöbara (barn), Trönölortar, Söderalalaxar, Tunalöss, Rengsjöharar, Norralakrokar, Ljusdalsfessingar, Woxnatuvlar, Hanebotokar, Högsfår, Gnarpaskallar, Hasselapannkakor, Färilatorningar (uttalas Fala), Bollnässnålar, Bjuråkersvargar, Alftaålar.

De delar av SOFI:s databaser som inte hanterar personuppgifter, t ex fd ortnamnsarkivets register, finns utlagda på webben. Läs mer om orterna i Gävleborg via denna länk http://www2.sofi.se/SOFIU/topo1951/_cdweb/socken/gvl1.htm. Här finns uppgifter om alla tänkbara namnformer ordnade sockenvis, bl a alla fäbodvallar som finns och har funnits.

Följande uppteckning behandlar en företeelse som inte var ovanlig i fäbodmiljö, *EU 35805, Läkares topografiska berättelser 1813-1822, Medicinalstyrelsens arkiv, RA*

Ibland oseder är en särdeles i Norra Helsingland brukelig, vana att Gossarna på Landet göra Nattbesök hos de flickor, till hvilka de ärna fria. Dessa sednare hafva föräldrars och husbönders tillstånd att på sådant sätt göra sina val och för dessa authoriserade Sänglag, finnas oftast egna, därtill upbygda rum. Att därvid ej alltid tillgår så sedesamt som föregifves, är naturligt; men det är visst, att primitiva veneriska tillfälligheter ej här förekomma och att antalet oägta barn här öfverstiger deras antal i andra Provinser.

Antikvariskt-topografiska arkivet – ATA – på RAÄ

Riksantikvarieämbetets historia leds tillbaka till 1600-talet och 1666 års fornminnesförordning – fornminnesplakatet – är världens äldsta fornminneslag. Under de påföljande decennierna genomfördes den första landsomfattande inventeringen av fornlämningar. Dessa förvaras på Riksarkivet och Kungliga biblioteket.

Myndighetens arkiv heter Antikvarisk-topografiska arkivet – ATA – och var ursprungligen även knutet till Vitterhetsakademien. De landskaps- och sockenvis upplagda antikvariska uppteckningar, upprättade 1880 av Hans Hildebrand, har gett

arkivet dess namn. ATA består dels av myndighetens ämbetsarkiv, dels av dit överlämnade enskilda arkiv och samlingar. Även ATA går tillbaka till 1600-talet och är uppdelat på fyra kronologiska huvudarkiv efter akademiens och ämbetets organisatoriska utveckling. De topografiska serierna är viktigast. Förutom ämbetsarkivet finns omfattande handskriftssamlingar, över 100 000 ritningar och ca 1 milj. foton och negativ.

Eftersom huvuddelen av arkivet består av topografiskt ordnade dossiéer är det lätt att finna informationen om Gävleborgs län. Samtliga socknar (det är faktiskt den topografiska indelning som fortfarande används) i Gävleborg är väl representerade.

I ämbetsarkivet för RAÄ har man de traditionella arkivförteckningarna att tillgå, men där finns inga topografiska sökmedel – där gäller det allmänna arkivschemat. Utöver ämbetsarkivet finns en mängd enskilda arkiv – det kan vara pensionerade riksantikvarier eller andra tjänstemän, eller ortsombud och andra bemärkta som samlat på sig ett personarkiv. Ett komplement är ett brevskrivarregister. Det finns även en kortfattad skrift över arkivbestånden i ATA samt befintliga sökmedel som ger viss vägledning.

Beträffande Fornminnesregistret finns numera en söktjänst via webben – Fornminnesinformation FMIS – men där måste man skaffa sig en inloggning innan tjänsten kan nyttjas. Det finns nu ytterligare en ny söktjänst K-samsök – ett samarbete mellan främst museer som samordnas av RAÄ. En enkel fritextsökning på "fäbod" ger 5 506 träffar i olika slags källor: <http://www.kulturdata.se/Default.aspx?text=f%C3%A4bod>

Riksarkivet

Riksarkivet (RA) är högsta arkivmyndighet inom det statliga arkivväsendet, vilket brukar benämnas Arkivverket. Arkivverket har utvecklat en webbapplikation där man kan söka i arkivförteckningarna från en mängd arkivinstitutioner, bl a Riksarkivet, SVAR, Krigsarkivet, Forskningsarkivet vid Umeå universitet, Föreningsarkivet i Jämtlands län, Landsarkivet i Härnösand, Landsarkivet i Uppsala och Uppsala universitetsbibliotek. Totalt finns ungefär 70 000 sökbara poster i denna databas.

För Gävleborgs del är det ju främst RA, SVAR, Krigsarkivet och landsarkiven i Härnösand och Uppsala som är intressanta, men det kan även finnas uppgifter från andra arkivinstitutioner. Nu spelar detta ingen större roll – det görs alltid en global sökning i samtliga bestånd i databasen.

I Riksarkivet förvaras den centrala myndighetshistorien – här finns arkiven efter samtliga centrala myndigheter, de regionala enheternas arkiv återfinns på landsarkiven. Det är omfattande arkivmängder – Lantbruksstyrelsens arkiv innehåller 41 arkivbildare och mer än 1 400 hyllmeter handlingar.

I Kammararkivet finns handlingar från Älsborgs lösen 1571 och 1613 där Hälsingland finns representerat, landskapsordnade handlingar samt länsvis ordnade mantalslängder. Dessa serier finns mikrofilmade från SVAR.

Landsarkivet i Härnösand

Till Härnösand får man bege sig för att hitta det mesta av regionalt myndighetsmaterial från vårt län, även de kyrkliga arkiven trots att de lyder under ärkestiftet som förvaras på landsarkivet i Uppsala.

- Arkiven från Länsstyrelsen i Gävleborgs län är de största sammanhängande myndighetsbestånden från regionen och omfattar närmare en halv kilometer handlingar.
- Kyrkoarkiven är välkända som en oumbärlig källa för släktforskare, men de ruvar på många fler användningsområden. Bl a finns ett omfattande kartmaterial i dessa arkiv.
- I domstolsarkiven hittar man domböcker, förda i kronologisk ordning och sällan försedda med register, lagfartsprotokoll och bouppteckningar.
Häradsrättens protokoll över utfärdade lagfarter vid fastighetsförsäljningar finns i serien Lagfartsprotokoll. Med protokollet finns alltid en kopia av köpebrevet. Fram till mitten av 1700-talet ingick de i domböckerna.
- På landsarkivet i Härnösand förvaras även Inskrivningsmyndighetens (IM) arkiv. Här finns fastighetshandlingar från hela landet i form av fastighetsböcker, lagfartsakter, inteckningsakter och servitut för åren 1933-1971 (inskrivningsdomarens arkiv) och 1972-2001 (inskrivningsmyndighetens arkiv). Även äldre lagfarts- och inteckningsböcker (1875-) för ett flertal områden finns. Man kan beställa material direkt via webben.

Kungl. Skogs- och lantbruksakademien KSLA

1994 publicerade KSLA en kommenterad arkivpresentation med förslag till forskning, sammanställd av Anders Perlinge (som sedermera disputerat på en avhandling om bondebanks).

KSLA bildades 1811 för att befordra lanthushållningens framsteg i landet. För detta arbete indelades verksamheten i sju (senare sex) avdelningar – Lantbruksavd, Skogs- och trädgårdsavd, Hushållnings- och slöjdvad, Mekaniska avd, Vetenskapsavd och Statistiska avd (räkenskapsavdelningen försvann). Man hade redan i slutet av 1700-talet inrättat de första Hushållningssällskapen – nu fick KSLA i uppdrag att se till att dessa länsvis ordnade sällskap fanns överallt i landet.

Man ska "initiera och stödja framtagning av ny kunskap" samt målmedvetet föra ut fakta så "att beslut kan fattas på saklig grund". Idag består akademien av tre avdelningar: jordbruks-, skogsbruks- och allmänna avdelningen.

Akademien har även en enhet för de areella näringarnas historia – ANH – och man har en egen webbplats tillsammans med akademiens bibliotek. På denna webbplats finns flera sökresurser till vidare läsning, t ex <http://www.kslab.ksla.se/skoghist.htm> där det finns flera länkar till fördjupning i skogshistoria, men även en sökhjälp i arkivet med förslag till forskningsämnen <http://www.kslab.ksla.se/AFOR1.HTM> samt en onlinedatabas till biblioteket <http://webhotel.bicsv.se/ksla/>.

KSLA har dessutom en stor egen publikationsverksamhet där en stor del av trycksakerna finns i fulltext på deras webbplats <http://www.ksla.se/>.

Med det breda uppdrag KSLA haft redan från början, med spetsvetenskap till dess praktiska tillämpningar och utvärdering i form av statistik, förstår man att dess arkiv är en källa att ösa ur för alla som intresserar sig för landsbygdsforskning i alla dess former.

Akademien sände ut frågelistor om jordmån och vilka grödor som passade bäst, hur man sådde och plöjde samt med vilka redskap, och detaljerade beskrivningar om olika protoindustriella anläggningar (kvarnar, bergsbruk mm) och om jordbrukets byggnader.

Man begärde in sockenbeskrivningar och man fick efterhand in reseskildringar från hela landet.

Dessa handlingar återfinns i långa serier som endera är ordnade efter ämne eller som rena korrespondensserier. De är inte topografiskt ordnade så det som är relevant för Gävleborg måste sökas inom varje serie och volym.

Owe Norberg